

I. N. Y. C.
DISSERTATIO ACADEMICA,
STATUM POLITICES
ET
RELIGIONIS
IN
LAPPONIA PITENSI
PRÆSENTEM DELINEATURA,

QUAM

Consensu Ampliff. SENAT. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,
SUB MODERAMINE

MAG. **JOHANNIS**
BILMARK,

HIST. & PHIL. PRÆCT. PROF. REG. & ORDIN.

PRO LAUREA exhibet

ALUMNUS REGIUS LAP.

CAROLUS GUST. BERNH. ALENIVS,
LAPPO-VESTROBOTNIENSIS,
IN AUDITORIO SUPER. DIE VI. MAJI ANNI MDCCLXIX,
H. A. M. S.

ABOÆ Typis JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

A MONSIEUR,
**Mr CHARLES
LAGERBORG,**

Vicé-Président au Parlement Du grand Duché
de Finlandie,

MONSIEUR,

*Vous, qui veillez toujours sur la haute Justice,
Qui pour l'humanité rendez le sort propice;
Daignez me regarder, mes peines & mes vœux:
Un moment! Il suffit. Et mon sort est heureux.*

*O! Patron Généreux, c'est mon unique étude
Comment j' éviterai l' infame ingratitude.
Ce n' est pas qu' à ce mal je me porte si tant;
Mais entre la vertu mon cœur est combattant
Et la nécessité; la quelle impitoyable,
Malgré tous mes efforts veut me rendre coupable.
Je le fais, il est vrai, comme pour le trépas.
Mais l' ombre du vice est, où le vice n' est pas.
De même qu' une terre altérée & sableuse
Buvant avidement toute liqueur aqueuse,
Laquelle une nuée epanche sur son sein,
Pour produire des fruits fait ses efforts en vain.
Elle est désalterée, elle est puis échauffée;
On voit; le suc n' est plus, & l' espoir va en fumée.
Ingrate! dira-t-on. Mais, MONSIEUR, par pitié
Pardonnons ce défaut à son infirmité.
Que ce soit mon portrait, que ce portrait Vous touche!
Et la sérénité sur mon ame se couche.
Un regard! C' est assez; & mon ail élevé
Aura pour mon fraîcheur assez d' humidité.*

Mais

*Mais comment se fait-il que la vertu tourmente ?
Quelle bizarrerie est n^{re} gouvernante ?
Je desirer le bon, je reçois Vos bontés,
Au moment mon repos en est fort agité.
Je prétends m' affranchir d'un fardeau cher, mais rude ;
Me voilà tôt aux mains avec l' ingratitude.
Enfin ne trouvant pas l' honnête evasion,
Je prens le poids avec la resolution :
„ Plus qu'il me pressera, plus il deviendra aimable,
„ Et je le veux porter, soit-il insupportable.
Mais peignant mes soucis, j' oublie mon dessein,
Et me suis promené trop long sur mon terrain.
Rappelez-moi, MONSIEUR, recevez mon offrande ;
Ne me repoussez pas, ni mon humble demande :
Souffrez, que ce travail, poussé sous Vos faveurs,
Brille sous VOTRE NOM, pour comble de bonheur.*

*Erigez O ! Vertus, des monumens célèbres ;
Placez-y LAGERBORG, à l'abri des tenebres.
A Vous il appartient d' éterniser son nom.
Mais moi, Grand Bienfaiteur, j' apporterai pour don
Un cœur reconnoissant, qui Vous fera paroître,
Combien je suis à Vous ; & combien je veux être*

MONSIEUR

VOTRE

*très humble & très obéissant
Serviteur*

CHARLES GUST. BERNH. ALENIUS.

A MONSIEUR,
M:r CHARLES GUSTAVE
FRIEDENREICH,

Juge Provincial.

MONSIEUR,

Par la temerité je perdis Vòtre grace ;
Comment la retrouver ?
Par un public aveu, & par ces humbles traces ,
Oserai - j' éprouver ?

Mais que faire, MONSIEUR? j' attens Vòtre ordonnance,
Craignant de tréboucher.

Si je retomberois ? Ah ! dans la pénitence
Quel crime de pécher.

Frappez, n'épargnez pas un jeune temeraire.
Je respecte le coup.

Tout abbatu je veux Vous aimer & me taire.
Ose - je donc beaucoup ?

De mon humble respèt j'offers en temoignage
L'ouvrage que voici ;

L' Eclat de VOTRE NOM dissipera l' orage
Pour qui l' ait mal choisi.

Je ferai

MONSIEUR

VOTRE

*très humble & très obéissant
Serviteur*

CHARLES GUST. BERNH. ALENIOUS.

§. I.

Ex iis, quæ de rebus Lapponiæ Pitensis œconomicis paulo antea disputavimus, aliquantum constare posse speramus, quod Luxus, qui plurimas jam tenet gentes, & qui ad harum felicitatem non parum conducere a quibusdam perhibetur, apud Lappones sedem sat sibi commodam non invenerit. Nec tamen infelix est hoc nomine nostra gens. Est enim, quod magnis non circumfluat divitiis, paupertas tamen ejus, quæ non squalida est, compendiaria ad virtutem via, brevisque & concinna est legum observandarum institutio. Imprimis compertum fuit, quod, abjecto cultu idololatrico, simulque obsoletis vanæ superstitionis præstigiis, introductaque & propagata vera Religione Evangelica, tantæ morum simplicitati studuerint Lappones, ut, sine crimine prævaricationis adferere non dubitem, vitam illorum ad eam, quam Arcadicis Pastoribus olim tribuerunt Poætæ, proxime accedere. Sic discordia eorum pectora rarius pertentavit, vicissim autem nivea pax & alma concordia in niveis Lapponum collibus quasi exultat: heic igitur Astræa blande velut otatur, quum rarius inter nostros existant contentiones: heic luxus, omnium societatum pestis, nec divitum alit superbiam, nec pauperum deprimit animos, quin potius invidia, timor, audacia, & cetera mentium inquietarum mala in tenui nostrorum sorte, velut alimentis destituta incendia, expirant. Sunt tamen libertatis amantissimi, ejusque defendendæ vigilantissimi; non vero jura facile pervertunt, nisi exemplo vicinorum pars sincera quandoque trahatur, aut sibi interdum permittunt, dolum pari rependere dolo. Quamvis vero hæc, quæ modo attulimus, ad commendationem gentis

A

Lappo-

Lapponicæ pertineant, tam præpostero tamen in natale solum amore non ducimur, ut contenderemus, ipsos tam diverso a ceteris mortalibus luto fictos esse, ut ne quando in injusta & inhonesta inciderent, quin potius ingenue fateamur, quod & ii suos manes, at quos nisi humanos, patiantur. Durum enim Japeti Genus, magis vel minus, sapius tamen a recto devitat. Quod ne impune vel alibi, vel in Lapponia fieret, levioraque vitia in scelera & facinora sensim abirent, tum etiam ut esset, ubi oppressa virtus auxilium & præsidium obtineret, forum justitiæ heic aperiri voluerunt sapientissimi Syio-Gothici Gubernatores. O! Te tamen felicem Lapponiam, cujus cives raro pulsant Rhadamanthi fores, nec continuis querelis furdas faciunt Themidis aures, quippe qui tricas forenses ferme ignorant. Esto autem, quod omnia negotia secundum æquitatem quandoque non componerentur; Tui tamen juris, B. L. facio, quid melius sit, tribunalia per multos annos sollicitare, & post infinitas curas, dum prospere cuncta cedunt, tantas solummodo opes accipere, quæ in advocati stipendium mox sunt erogandæ, an causâ statim cum modico detrimento excidere, præsertim quum nec pro vita, nec pro magnis patrimoniis decertare soleant Lappones. His igitur probe perpenſis, quadrat omnino in Lappones nostros etiamnum, quod de Scythiis, cum Græcis comparatis, perhibet *Justinus*: Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quam in his cognitio virtutis. En, B. L. has pagellas, quibus statum Politices & Religionis in Lapponia Pitenſi præsertim delineare conabimur.

§. II.

Si antiquiora excutiamus Historiarum monumenta
(a) invenimus, Lappones, ante tempora Regis
MAGNI

MAGNI LADULAS dicti, ab omni imperio solutos fuisse. Postquam vero ille imperium constituere coepisset, in curarum ejus partem venit, quomodo hos vix tum patriæ nomen curantes, patriam quoque potestatem agnoscere cogeret. Cum itaque late dispersos maximo non sine sumtu & incommodo subjugare posset, ideo permisit, ut eos in hos maneret dominium, a Rege Secundum, qui illos imperio Svethiæ subjicerent. Hoc a Bir-Karlis præstitum fuit. Qui vero cum mercaturam exercerent, opibusque deinceps elati impotenter se erga Lappones gererent, perfide cum ipsis agerent, quin & gravissime subinde vexarent, adflictus populus justas querelas Patriæ Servatori Regi GUSTAVO I. detulit, qui mercatoriam illam potestatem abrogavit, Præfectosque constituit, qui rei politicæ præessent. Quibus autem legibus sive scriptis sive consuetudinariis tunc utebantur, reticent historiæ, nec per traditiones innotuit. Quum autem CAROLUS IX Judicem in his constituisset oris, ipsi simul præcepit, ut jus ad tenorem Legum Svethicarum diceret. Regis hujus auspiciis Laponiam fuisse divisam constat, & quidem ita, ut qualibet distincta pars illius Judicis jurisdictioni subesset, cui parerent Urbes Uma, Pita, Lula, Torna. Forte etiam hac occasione constituti sunt Laponiæ Quæstores (*Lappfogdar*), quos duos ab initio fuisse ex constitutione Regiæ anno 1696 edita colligi potest, in qua duorum Laponiæ Quæstorum mentio fit, ac totidem Westrobotniæ. Postea consultum fuit visum, quatuor omnes modo memoratas Quæsturas Westrobotniæ addicere, ea conditione, ut quisque Quæstor, eam Laponiæ partem adiret, quæ Urbi, cujus redditus colligebat, subjecta erat. Ante quinque autem abhinc lustra, duo iterum suffecti sunt Laponiæ Quæstores, qui a Laponia tanto magis cognosc-

minari debent, quod ex Scholarum Lapponicarum fisco stipendia ipsis solvantur. Cæterum cum Rex noster Augustissimus, qui salutem publicam suam esse judicat, Oeconomiae cultura florentem reddere patriam decrevisset, anno 1758 duos etiam in Lapponia constituit Directores, qui oeconomiae & mercaturae in his oris curam agerent. Enimvero quum successus huic operi non responderet, abrogati paullo post fuerunt, atque in eorum locum constitutus per Lapponiam Legifer, qui tertio quolibet anno, eodem tempore, quo Judex territorialis ad consueta fora se praesentem sistere debet, ut si qui fuerint, qui ad ipsius provocare velint judicium, hoc ipsum ratione, legibus praescripta, tunc praestare possint. Sed in laudem simplicium Lapponum haud erit reticendum, quod cum hic Legifer anno 1767 officio suo fungeretur, ad tria fora, nemo inventus sit, qui causam quandam ejus disquisitioni subijcere averet, quisque infueta tribunalia fugiens; adeo ut Legiferi cura hac occasione in eo potissimum versabatur, ut Lappones de vero officii sui fine instrueret, fiduciamque illis instillaret. Præter hos conspicuae dignitatis viros habet etiam Lapponia inferioris sortis Officiarios, Sub-Prætores & Administratos, quos *Landsmän* & *Skickare* communiter nuncupant. Quæ ad statum publicum pertinent in Paroecia Arvidsjaur unus subprætor, in Arieplög autem quinque administrant, quorum quatuor curam agunt totidem vicorum, in quos modo memorata paroecia est divisa, quintus autem, qui cæteris præest, *Öfver-Landsman* salutatur. Cui primum in totam Lapponiam Pitensem demandata quidem fuit inspectio, clarusque expeditionis nomine erat, mox vero potestas ejus arctiori gyro circumscripta, & ad solos Arieplögenesis restricta.

(a) SCHEFFERI *Lappon. Cap. XIII.*

§. III.

§. III.

Tempore instante, quod suo adventui dicavit Magi-
stratus Lapponicus, incolis incumbit, jumenta numero
sex Judici sine pretio, ceteris autem numerata pecunia
sufficere, determinatoque loco eum convenire. Magna
reverentia illum excipientes, statim ad sua deducunt fo-
ra, præparatis ibidem & calefactis ædibus. Hoc facto,
Judex, convocatis duodecim expertæ integritatis ac pru-
dentia viris, eisque sua subsellia occupare jussis, forum
aperit, unaque cum interprete medius inter partes liti-
gantes sedit. Adest quoque Quæstor, qui omnem licen-
tiam & insolentiam auctoritate compescit, ordinique ser-
vando Argus quasi invigilat. Litis postea contestatione
quam brevissime, ut solet, facta, causarum quæstionem
habet, & si testibus opus fuerit, eos admittit, sententi-
amque convenientem statim pronunciat; ipsa enim gen-
tis Lapponicæ simplicitas technas quasvis forenses, qui-
bus solvendis OEdipus alibi agere sufficeret, averfatur;
quin & huic rei multum confert ingenua Lapponum
frons, quæ rigidam dissimulationem coram Judice diu
non sustinet. Sic rarius accidit, ut in sequentem diem
actio quædam differatur, rarissime in annum. Plurimæ
quoque lites, postquam partes in jus vocatæ, componi
solent, præsertim quum reus delatorem ad vinum, ami-
citæ redintegrandæ promissidem, invitat. Causæ vero,
quæ ad hoc forum deferuntur, sunt vel aliis communes,
ut de furtis, de limitibus, de hereditatibus; quo
circa observari meretur, nullam apud Lappones permis-
sam esse venditionem terrarum, rarius de adulteriis, de
cæde, de repetundis nunquam fere agitur, quia pecu-
nias mutuo sumere, quam maxime possunt, effugiunt.
Sunt & aliæ, huic genti quasi propriæ causæ. Ex. g. Si
quis ursum, in alterius terra commorantem, occiderit,

et partem possessori non dederit; ursus enim inter noxias feras heic non censetur: Si quis coria Rangiferorum aures præcisa habet, venditve, peculatus infimulatur, cujus ratio est, quod Lappones rangiferorum suorum aures certis characteribus incisus notare soleant, ut sua dignoscant animalia. Graves quoque subinde lites oriuntur ex eo, quod vir puellæ cujusdam nuptias ambiens, *λύττον* quasi, quod *Rutta* appellitant, pro ea, nec tamen adhuc sibi desponsata, parentibus ejus solvere soleat, qui tamen mos in Arieplot tantum invaluit. Si enim vir postea puellam deserit, dictum *Rutta* non restituitur, si vero puella conjugium decri detrectat, remitti debet. Quod si autem interea acciderit, ut puellæ parentes e vivis excedant, dissipatis antea muneribus, inimicitia oriuntur, quibus integræ interdum familiæ distinentur. Præbent etjam Novacolæ subinde litis materiam, qui, quum extra terminos præfixos vagantes piscantur & venantur, falcemque suam in Lapponum messëm immittunt, hos admodum irritant. Forum, dum incipit prandium, clauditur, horisque pomeridianis occupatur Quæstor in colligendis tributis, quæ modica immo levissima sunt, siquidem omnium tributorum pro capite, & quæ ceteri Svethiæ incolæ in se suscepunt (*Bemillningar*) immunes sunt tam Lappones quam Novacolæ. Præterea, si quæ terræ vacant, mortuis possessoribus, ipsas liberis demortuorum, & si tales non dentur, vel impuberes sint, alijs qui familiam quidem, non tamen propriam habent terram, quales *Ungsprintare* communiter nuncupant, adsignat Quæstor, cujus in hoc negotio judicium raum & omni diplomate firmiter censetur. Sub hæc omnium tam parentum, quam liberorum & servorum numerus exquiritur & designatur. Per compendium res privata cum publica geritur, quum & Judex & Quæstor sua vatica,

atica, quæ *Nesse* a Lapponibus vocantur, colligant. His & cæteris negotiis bene compositis adificia Sacerdotis, officiaque ad quæ auditores ejus obligantur Oeconomica in censum veniunt; quibus peractis, hilaria & nundinæ Vini (*Brånwins-Marknaden*) annunciantur, quas adeo celebrant Lappones, & post abitum magistratus, cujus curam etiam gerere tenentur, continuant, quasi Bacchanalia hæc, in latitiam & honorem recuperatæ libertatis, semotis his coactoribus, essent instituta.

§. IV.

Quum vero invia & deserta hujus Lapponiæ loca nulli alii jumentorum generi transitum permittant, nisi solis Rangiferis, igitur Lapponibus est demandatum, ut mercato-ribus, & juxta causâ profecturis jumenta sua ad tenorem certi pretii conducant. Quot autem jumenta quisque præstare debeat, Subprætor, habita cujusvis facultatis ratione, determinat. Ingens hinc oritur agmen, quod via, ut ita dicam, Regia ad urbem cogitur; attamen ne defectu pabulorum sub itinere laborent, sub poena multæ statutum est, neminem ex iis, qui cum toto grege ad communitates se conferunt, propius illi quarta milliaris parte accessurum. Quæ autem Sacerdoti quotannis præstabunt, huc ferme redeunt: Decimas ad præscriptum tenorem exhibebunt; ades necessarias extruunt & conserva- bunt. Quantas symbolas his operibus perficiendis unus- quisque exhibere debeat, Subprætor indicat, qui & admi- nistrationis collectæ pecuniæ curam in se suscipit, ejus- que rationem poscentibus Quæstore & Senioribus reddit. Præterea dum Pastores & Rector Scholæ, urgentibus nego- tiis, sive publicis, sive privatis urbem aut paroeciam aliquam Suecanam adire necesse habent, certum jumentorum nume- rum cum ductoribus sine pretio præstare tenentur Lappo- nes, nec non frumentum, quod in Salarium Pastoribus, Recto-

Restorique concessum, gratis ad destinata loca transferre. Atque hæc de Statu Lapponum Publico dicta sufficiant.

§. V.

Postulat nunc instituti ratio, ut fata Ecclesiæ Lapponicæ paucis exponamus. Ante tempora Regis CAROLI IX nulla in Lapponia fuerunt templa, sed cœtus Lapponici finitimis Svethicæ gentis paroeciis fuerunt annexi, quarum Pastores, hiberno tempore, quum nudinæ habebantur, Lapponiam petentes, Sacra, reliquo anni tempore intermissa, ibi administrabant (a). Hoc tamen institutum parum ad defricandam naturalem gentis barbariem valuit, Ministris verbi nec inter auditores commorantibus & rarissime linguam eorum intelligentibus. Tacemus jam Scholam primum a Rege gl. m. GUSTAVO ADOLPHO ad Pitå, aliam deinde auspiciis illustr. R. R. Senatoris SKYTTE Anno 1632 in Lapponia Umenfi constitutam, tum etiam quid Regina CHRISTINA in hoc negotio præstiterit, quum nobis in hoc argumento otium fecerit BAZIUS, & observamus, quod quamvis Regina modo memorata in Lapponia Pitensi An. 1640 aliquot templa ædificanda curaverit, quorum quæ in Arvidsjaur & Arieploug postea resecta haud invenusta sunt, cetera tamen, ut *Gråträsk*, & *Storavavika*, aut ruinam minentur, aut suis obiecta sint ruinis. Nec satis ipsi fuit, templa extruxisse, constituit quoque Pastores, qui animarum curam agerent, verbique lumen in tenebricosis hisce locis accenderent, quod beneficium ceteris Lapponibus postea indulgit gl. m. Rex CAROLUS XI. Hac ratione palmam ceteris præripuit Lapponia Pitensis, quæ de Ministris piis atque tanto muneri obeundo paribus sibi gratulari potuit. Quamvis autem hæc omnia, ad Religionem Christianam plantandam multum conduxerint, fatendum tamen est, maxime ad ejus progressum, opinione multorum majorem,

con-

contulisse Regiam *DIRECTIONEM* Rei Ecclesiasticæ per Lapponiam An. 1739 felicibus auspiciis institutam. Ex eo enim tempore, libri lingua Lapponum ad omnes dialectos accommodati, evulgari cœperunt: Doctores missi, vulgo Missionarii, qui Lappones, inter montes & saltus errantes, adirent, principiaque Religionis civibus inculcarent: Scholæ in singulis Lapponiis constitutæ, inter quas illa, quæ in Arieploug fundata, jam floret, in qua sex pueri erudiuntur, & ex Scholarum fisco nutriuntur. Ex hoc seminario præstantiora deinde eliguntur ingenia, quæ nomine Catechistarum conducto stipendio Lappones vagantes sequuntur, eorumque liberos litteras docent. Præterea ad Reg. Academiam Upsaliensem dupla Stipendia Regia iis sunt adsignata, qui linguam discere Lapponicam & Ecclesiæ huic Arctoræ inservire gestiunt. Huc accedit constitutio Regia An. 1743 edita, qua Viris doctrina conspicuis & de Lapponibus bene meritis, via ad Lectoratum in Gymnasio Hernosandensi aperitur; quorum munus tunc esset, non in Consistorio tantum rebus Lapponicis invigilare, sed etiam ad Ecclesias Scholasque, una cum earum Præpositis crebras instituere visitationes. Præter hæc, ut eo sollicitius gravissimis suis muneribus fungerentur, spes ipsis facta & fides data, ut post septem, deinde post 10 - aut 12 annorum exantlatas molestias, Ecclesiis Svecanis admoventur. His institutis factum est, ut Religio in tota Lapponia brevi tempore increverit, præsertim vero in Pitensi tam altas egerit radices, ut incolæ eximiam progressuum rationem reddere queant, nec illis cognitione viæ salutis cedant, qui in finitimis urbium ruriumque ecclesiis habitant; quod etiam ingenue fassus est Reverendissimus Diœceseos Episcopus KÖRNING, cum ante 15 annos hæcce loca lustraret. Quid? Quod non absque blanda voluptate comperire liceat, quod pueri vel 8 annorum memoriter teneant Catechismum, provecti-

ores autem ætate ventosa verborum deb'aterat'one non contenti solidiorem Religionis notitiam sibi acquirere studeant. Optamus igitur, opus tanti momenti eodem tenore conservari, Ministrique, qui floridam ætatis periodum molestissimis laboribus impenderunt, talia consequantur præmia, quæ jucundum senectutis allevamentum ipsis præbeant, nec de attritis subito viribus tam ingenii quam corporis præter meritum conquerantur.

(a) SCHEFFERI *Lapp. Cap. VIII.*

§. VI.

Quamvis autem eadem cura in Arieploug, quam in Arvidsjaur sit adhibita, aliqua tamen quoad progressus in Religionis negotio, quando de tota ecclesia est quæstio, inter illas conspicitur differentia; quam tamen situi locorum & vitæ generi adscribendam esse arbitramur. In hac enim etjam si plurimæ familiæ suas a templo terras duorum itinere dierum distantes habeant, nihilo tamen minus ad constitutos a Pastore dies, qui plerumque quatuordecimi sunt, conveniunt, ita ut brevi tempore, omnes ad familiam quamlibet pertinentes personæ per vices eundo templum frequentaverint, Sacrisque adfuerint & examinibus. In illa autem alia valet ratio. Per æstatem enim maxima pars auditorum montes Norvagicos petit, ubi bis tantum per integrum hoc tempus Pastor ad dies anniversarios solennes, orationi & poenitentia dicatos, eos ad Sacellum Silbojock congregatos convenit, sacraque administrat. Hierno iterum tempore quam densè antea ad montes profugerunt, tam catervatim ad sinum Botnicum, dum communitates petunt, sese demittunt. Qua vagandi ratione hujus ecclesiæ membra non adeo frequenter conveniunt. Ut vero crebrius ad templum allicerentur, nec impedimenta statis quibusdam diebus objecta creparent, constitutum est, quod quovis festo die & quolibet Sabbato verbum
DEI

DEI ibi annuntiaretur. Quum vero majus hoc esset onus, quam ut unus eidem jugiter ferendo sufficeret, Rector Scholæ auxiliatricem Pastori præberet operam. De cætero Schola, ut dictum est, gaudet hæc Paroecia, unde quotannis exeunt, qui aliorum institutioni, præsertim cognatorum, vacant, quorum nonnulli tam acuti evadunt, ut cum doctioribus Norvagiæ Lapponibus certamina instituere non dubitent. Hæ autem ventilationes, sicut ex atra bile non oriuntur, ita nec hæreses nec errores progerminant. Et licet aliquot ditiores, vinoque ceditos musitare audiverim, peccatum esse admodum veniale vinum meracius bibere, immo flagitia sub ebrietate commissa gravia non esse, attamen nondum effecerunt, ut pars Lapponum sincera his argutiis traheretur.

S. VII.

Quos vero Lappones in studio Religionis Evangelicæ fecerunt progressus, post summi DEI, qui Spiritum suum in aquilonaribus terris quieturum promisit, benedictionem, curæ ac munificentia Regum Svethiæ Augustissimorum FREDERICI, atque ADOLPHI FREDERICI tribuendos imprimis esse, in confesso est. Hi enim libros idoneos non exarandos tantum, sed singulari ex gratia gratis inter Lappones distribuendos curarunt, adeo ut facili negotio ad solidam verbi Divini notitiam pervenire queant. Hi autem libri a Pastoribus distribuuntur, quidam singulis personis, ut Liber A. B. C. *Catechismus*, quidam autem certis familiis, ea conditione, ut si prior possessor vel ad aliam ecclesiam transeat, vel vitam cum morte commutet, successori sint reddendi, quorsum pertinent Novum Testamentum & Postilla. Ut itaque ordo in distribuendo & servando maneret, magistratui Politico demandatum est, distributorum librorum numerum, adstante populo & nomina dante, cum multitudine eorum, qui eos acceperunt, comparare. Si quis forte

forte averet libros hosce internoscere, eorum catalogum
heic inferam.

*Libri, qui ante reformatam Linguam exsisterunt, & quos
antiquos appellabo, hi sunt:*

NICOLAI ANDREÆ (Past. Pit.) A. B. C. & Ritualis Liber
impreslus 1619.

JOHANNIS TORNÆI (Past. Tornen.) Manuale 1648.

OLAI STEPHANI GRANS (Past. Lyks.) Paulini Cate-
chismus & Manuale 1669.

Anonymi A. B. C. Liber. 1667.

Anonymi A. B. C. Liber. & Catechismus.

In Manuscriptis servantur:

MARTINI LUNDS (Past. Norvag.) Catechismus.

RANGII (Past. Ariepl.) Novum Testamentum.

Post excultam Linguam Lapponicam prodierunt:

PETRI FJELLSTRÖM (Past. & Præpoſt. Lyksel.) Grammatica Lapponica
Holmiæ 1738.

Ejusdem Lexicon Lapponicum

c. a.

SVEBELII Catechismus sine dictis S. S.

c. a.

Hymnorum & Evangeliorum liber, cum consveta appendice

1744

LUTHERI Catechismus

c. a.

deano impreslus Upsaliæ

1761.

A. b. c. Liber

1744.

Novum Testamentum in 8:vo

1755.

SVEBELII Catechismus cum dictis S. in 8:vo

1755.

Mag. PETRI HÖGSTRÖM, (Past. & Præp. Skelleft.) Postilla Lapponica
juxta GUTNERI verum Christianismum 4:to

1748.

Ejusdem Quaestiones Catecheticae & Responsa una cum calendario
perpetuo Lapponico 8:vo

1748.

ANDREÆ ALENII (Past. Arvids.) Quaestiones circa Christianismum
cum respons. 16 pag. in 8:vo

1742.

HENRICI GANANDRI (Past. Sjud.) Grammatica Lapponica

1743.

